

09 Hydref 2015

Teitl y papur:	Deddf Cronfeydd Dŵr 1975 – Cynnydd a Heriau
Cyfeirnod y papur:	Papur B B 56.15 Eitem 7 ar yr agenda ynghylch busnes Cyflwynwyd gan: Trefor Owen: Cyfarwyddwr Gweithredol, Gwasanaethau Cenedlaethol a Tim Jones, Cyfarwyddwr Gweithredol, Gweithrediadau'r Gogledd a'r Canolbarth
Paratowyd y papur gan:	Keith Ivens: Rheolwr Perygl Llifogydd, Cyfarwyddiaeth Gweithrediadau'r Gogledd a'r Canolbarth Adrian Philpott: Cyfrifoldeb rheoli dros orfodi Deddf Cronfeydd Dŵr 1975, Y Gyfarwyddiaeth Gwasanaethau Cenedlaethol

Diben y papur:	Er gwybodaeth
Argymhelliad:	<ol style="list-style-type: none"> Nodi cyfrifoldebau Cyfoeth Naturiol Cymru dan Ddeddf Cronfeydd Dŵr 1975 a'r cynnydd a wnaed ers mis Ebrill 2013. Nodi'r cyfrifoldebau cynyddol o ganlyniad i newid i ddeddfwriaeth ac o ganlyniad i adnabod cronfeydd dŵr ychwanegol Cyfoeth Naturiol Cymru dan Ddeddf Cronfeydd Dŵr 1975. Nodi'r adnoddau ychwanegol a chyson y mae eu hangen i reoli dyletswyddau a chyfrifoldebau cynyddol, a nodi bod hyn yn destun trafodaeth â Llywodraeth Cymru.
A oes angen penderfyniad?	Nac oes

Effaith: Dylid nodi na fydd pob pennawd efallai'n berthnasol i'r pwnc	<p>Effaith ar yr amgylchedd: Mae cydymffurfio â Deddf Cronfeydd Dŵr 1975 yn lleihau'r perygl y bydd yr amgylchedd yn cael ei ddifrodi o ganlyniad i ddŵr a gaiff ei ryddhau mewn modd nas rheolir.</p> <p>Effaith ar yr economi: Mae cydymffurfio â Deddf Cronfeydd Dŵr 1975 yn lleihau'r perygl i'r economi o ganlyniad i ddŵr a gaiff ei ryddhau mewn modd nas rheolir. Bydd rheolwyr cronfeydd dŵr yn mynd i gostau er mwyn cydymffurfio, a bydd cyflenwyr a chontractwyr ar eu hennill.</p> <p>Effaith ar y gymuned: Mae cydymffurfio â Deddf Cronfeydd Dŵr 1975 yn lleihau'r peryglon i bobl ac eiddo o ganlyniad i ddŵr a gaiff ei ryddhau mewn modd nas rheolir.</p>
--	--

	Effaith ar wybodaeth: Gwella dealltwriaeth o'r risgiau a gwaith rheoli'r risgiau sy'n gysylltiedig â dŵr a gaiff ei ryddhau mewn modd nas rheolir o gyforgronfeydd dŵr mawr.
--	---

Mater

1. Ysgrifennwyd y papur hwn er mwyn rhoi trosolwg i'r Bwrdd o gyfrifoldebau Cyfoeth Naturiol Cymru dan Ddeddf Cronfeydd Dŵr 1975, y cynnydd a'r perfformiad cadarnhaol a gafwyd gennym ers mis Ebrill 2013 a'r heriau sy'n ein hwynebu. Mae'r heriau hyn yn rhai sy'n ein hwynebu'n syth ac yn rhai hirdymor.
2. Mae angen adnoddau ychwanegol a chyson (o ran cyllid a staff) er mwyn cyflawni ein dyletswyddau statudol i'r safon sy'n ofynnol fel awdurdod gorfodi Cymru. Yn y Cyfarwyddiaethau Gweithrediadau y mae angen yr adnoddau hyn yn bennaf, ac yn arbennig yng Nghyfarwyddiaeth Gweithrediadau'r Gogledd a'r Canolbarth. Rydym wrthi'n trafod â Llywodraeth Cymru ac yn paratoi cais am adnoddau ychwanegol.

Crynodeb

3. Mae a wnelo Deddf Cronfeydd Dŵr 1975 ag amddiffyn pobl ac eiddo rhag dŵr a gaiff ei ryddhau mewn modd nas rheolir o gyforgronfeydd dŵr mawr. Mae'n ddeddfwriaeth sy'n ymwneud â diogelwch y cyhoedd. Mae gan Cyfoeth Naturiol Cymru ddwy rôl ar wahân dan Ddeddf Cronfeydd Dŵr 1975. Ni yw'r **awdurdod gorfodi** ar gyfer Cymru gyfan ac rydym yn **rheolwr cronfeydd** sydd â dyletswydd gyfreithiol i sicrhau ein bod yn cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth.
4. Daeth Cyfoeth Naturiol Cymru yn awdurdod gorfodi ar gyfer Cymru ar 1 Ebrill 2013. Cyn hynny, Asiantaeth yr Amgylchedd Cymru a Lloegr oedd yn cyflawni'r rôl honno. Ar hyn o bryd mae **227** o gyforgronfeydd dŵr mawr yng Nghymru. Ar hyn o bryd mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn uniongyrchol gyfrifol am reoli **34** o gronfeydd dŵr dan Ddeddf Cronfeydd Dŵr 1975 yn ei ffurf bresennol. Yng Nghymru, dim ond Dŵr Cymru sy'n rheoli mwy o gronfeydd dŵr na ni dan Ddeddf Cronfeydd Dŵr 1975. Mae **Atodiad A** yn dangos dosbarthiad presennol cyforgronfeydd dŵr mawr ledled Cymru.
5. Ym mis Medi 2015 bu i ni gyflwyno ein hadroddiad statudol cyntaf i'r Gweinidog Cyfoeth Naturiol, y mae gofyn i ni ei gyflwyno bob dwy flynedd (ar gyfer y cyfnod rhwng 1 Ebrill 2013 a 31 Mawrth 15), **Atodiad B**. Roedd yr adroddiad yn nodi ein bod wedi sefydlu Cyfoeth Naturiol Cymru yn awdurdod gorfodi yng Nghymru. Roedd y broses o drosglwyddo cyfrifoldebau o Asiantaeth yr Amgylchedd yn ddidrafferth, ac yn ystod y cyfnod dan sylw rydym wedi cynnal lefel uchel o gydymffurfiaeth (yng nghyswllt tua 96% o gronfeydd) a sicrwydd ynghylch diogelwch y cyhoedd felly hefyd. Yn ogystal, rydym wedi sicrhau bod y cronfeydd dŵr sy'n eiddo i Cyfoeth Naturiol Cymru yn cydymffurfio â'r gyfraith yn ystod y cyfnod y mae'r adroddiad yn ymdrin ag ef.

6. Ddiwedd 2015 rydym yn disgwyl i Lywodraeth Cymru weithredu Atodlen 4 (Cronfeydd Dŵr) Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010. Bydd Atodlen 4 yn cyflwyno'r newidiadau mwyaf sylweddol i ddeddfwriaeth sy'n ymwneud â diogelwch cronfeydd dŵr ers 1975. Ar ôl gweithredu Atodlen 4 rydym yn amcangyfrif y gallai cyfanswm nifer y cronfeydd dŵr a reoleiddir yng Nghymru ddyblu, bron iawn, i oddeutu **400**.
7. Er mwyn paratoi ar gyfer y newid sydd ar ddod o ran deddfwriaeth rydym wedi nodi ac archwilio cronfeydd dŵr ychwanegol sydd dan reolaeth Cyfoeth Naturiol Cymru ac y mae Deddf Cronfeydd Dŵr 1975 yn berthnasol iddynt yn awr ac yn dilyn gweithredu Atodlen 4. Mae **Atodiad C** yn dangos bod **12** o gronfeydd dŵr Cyfoeth Naturiol Cymru yn cael eu rheoleiddio ym mis Ebrill 2013. Ar ôl gweithredu Atodlen 4 rydym yn amcangyfrif y gallai nifer cronfeydd dŵr Cyfoeth Naturiol Cymru gynyddu i oddeutu **48**, ac mae'r gwaith archwilio'n parhau. Rydym hefyd yn rhagweld cynnydd yn nifer y cronfeydd dŵr 'amddifad' ar draws Cymru. Mae'r rhain yn gronfeydd dŵr sydd naill ai wedi'u datgan, dan y gyfraith, yn rhai sydd heb berchennog neu'n rhai na fyddwn, o bosibl, yn gallu profi pwy sy'n berchen arnynt, a gallai fod angen i ni weithredu gan ddefnyddio ein pwerau fel yr awdurdod gorfodi er mwyn sicrhau diogelwch y cyhoedd.
8. Mae gofynion statudol Deddf Cronfeydd Dŵr 1975 yn cael effaith sylweddol ar Cyfoeth Naturiol Cymru ar hyn o bryd o safbwynt cyllid ac adnoddau. Bydd hynny'n cynyddu gyda'r newidiadau sydd ar ddod i'r ddeddfwriaeth. Bydd yn cael effaith ar ein rôl fel yr awdurdod gorfodi, ac yn enwedig ar ein rôl fel rheolwr cronfeydd dŵr. Mae'r heriau a'r pwysau ar eu mwyaf yng Nghyfarwyddiaeth Gweithrediadau'r Gogledd a'r Canolbarth. Bydd y cynnydd yn nifer y cronfeydd dŵr yn golygu newid sylweddol yn y modd yr ydym yn rheoli'r asedau hyn.

Cefndir

9. Ar 2 Tachwedd 2015 bydd 90 mlynedd wedi mynd heibio ers trychineb Dolgarrog lle bu farw 16 o bobl wedi i ddau argae dorri yn y gogledd. Yn dilyn y trychineb hwn cyflwynodd y Senedd y ddeddfwriaeth gyntaf ynghylch diogelwch cronfeydd dŵr, sef Deddf (Darpariaethau Diogelwch) Cronfeydd Dŵr 1930.
10. Nid oes neb wedi marw o ganlyniad i gronfa ddŵr yn gollwng ers i'r ddeddfwriaeth gael ei chyflwyno gyntaf, ond yn ystod y blynyddoedd diwethaf cafwyd nifer o ddigwyddiadau fu bron â digwydd lle gallai pobl fod wedi marw pe bai cronfa ddŵr wedi gollwng. Yn adroddiad Syr Michael Pitt ar lifogydd 2007, gwnaed 92 o argymhellion gan gynnwys argymhelliad ynghylch diweddaru'r ddeddfwriaeth sy'n ymwneud â diogelwch cronfeydd dŵr. Arweiniodd hynny at Atodlen 4. Cafodd ymgynghoriad a gyflawnwyd ar y cyd gan Lywodraeth Cymru a Defra ynghylch gweithredu diwygiadau Atodlen 4 i Ddeddf Cronfeydd Dŵr 1975 ei gyhoeddi ym mis Chwefror 2012.
11. Ar hyn o bryd cyforgronfeydd dŵr mawr yw'r rheini sy'n gallu dal mwy na 25,000m³ o ddŵr. Ar ôl gweithredu Atodlen 4 caiff hynny ei ostwng i 10,000m³.

12. Fel awdurdod gorfodi Cymru, mae'n hanfodol ein bod yn ein trin ein hunain fel yr ydym yn trin rheolwyr eraill cronfeydd dŵr, a bod tryloywder amlwg o safbwynt gwneud penderfyniadau a gwahanu dyletswyddau. Rydym wedi sefydlu hynny; y Gyfarwyddiaeth Gwasanaethau Cenedlaethol sy'n gyfrifol am y rôl orfodi a'r Cyfarwyddiaethau Gweithrediadau sy'n gyfrifol am sicrhau bod cronfeydd dŵr Cyfoeth Naturiol Cymru yn cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth.

Camau Nesaf

13. Byddwn yn parhau i ddatblygu a mireinio amcangyfrifon ar gyfer cyllid ac adnoddau ychwanegol i gyflawni ein dyletswyddau statudol ychwanegol. Rydym wrthi'n trafod â Llywodraeth Cymru ac yn paratoi cais am adnoddau ychwanegol.

14. Mae'n rhaid i ni barhau i gydymffurfio â'n dyletswyddau cyfreithiol dan Ddeddf Cronfeydd Dŵr 1975 cyn bod gennym unrhyw adnoddau ychwanegol a chyn i ni weithredu'r newid sylweddol gweithredol y mae angen ei wneud i'r modd yr ydym yn rheoli cronfeydd dŵr.

Risgiau

15. Mae a wnelo'r risgiau â'r posibilrwydd na fydd Cyfoeth Naturiol Cymru yn cydymffurfio â Deddf Cronfeydd Dŵr 1975, yn y tymor hir a'r tymor byr tra bydd y newid sylweddol gweithredol i'n dulliau rheoli yn cael ei gynllunio a'i roi ar waith. Byddai methu â chydymffurfio yn arwain at:

- Risgiau i ddiogelwch y cyhoedd, nad ydynt yn hysbys ac na chânt eu rheoli, gan gynnwys risg i fywyd pobl;
- Problemau difrifol i Cyfoeth Naturiol Cymru o ran ei hygyrddedd a'i enw da ymysg y cyhoedd a rheolwyr eraill tir a chronfeydd dŵr yng Nghymru, gan gynnwys y cwmnïau dŵr;
- Problemau difrifol o ran hygyrddedd ac enw da'r sefydliad ar lefel y DU;
- Tanseilio ein gallu i reoleiddio eraill a dylanwadu arnynt.

16. Mae'r risg hon wedi'i chynnwys yng Nghofrestr Risg y Gwasanaethau Cenedlaethol, ac mae angen mewnbwn gan y ddwy Gyfarwyddiaeth Gweithrediadau er mwyn ei rheoli.

17. Hyd yma, rydym wedi llwyddo i sicrhau bod ein cronfeydd dŵr yn ddiogel trwy ailddyrannu adnoddau presennol, ailflaenoriaethu gweithgareddau, yn enwedig yng Nghyfarwyddiaeth Gweithrediadau'r Gogledd a'r Canolbarth, a chael gwerth tua £700,000 o gyllid ychwanegol gan Lywodraeth Cymru ar gyfer blwyddyn ariannol 2015/16. Fodd bynnag, mae'n mynd yn fwyfwy anodd sicrhau ein bod yn parhau i gydymffurfio, heb ragor o adnoddau ychwanegol cyson.

Goblygiadau ariannol

18. Bydd parhau i gydymffurfio â Deddf Cronfeydd Dŵr 1975 yn golygu goblygiadau ariannol sylweddol i Cyfoeth Naturiol Cymru yn awr a hyd y gellir rhagweld. Bydd y goblygiadau hyn yn cynnwys costau sy'n gysylltiedig â goruchwyllo, cynnal a chadw, monitro a gwaith sy'n ofynnol i sicrhau bod cronfeydd dŵr Cyfoeth Naturiol Cymru yn cydymffurfio â darpariaethau a gofynion Deddf Cronfeydd Dŵr 1975 (fel y'i diwygiwyd). Mae hwn yn waith sy'n parhau ac sy'n dod i'r amlwg, ac mae'n anodd amcangyfrif yr adnoddau ychwanegol y bydd eu hangen, yn enwedig yn y tymor hwy. Ar hyn o bryd rydym yn amcangyfrif y gallai fod angen oddeutu £500,000 y flwyddyn yn ogystal â 6 aelod parhaol ychwanegol o staff llawn amser fel costau gweithredol parhaus. At hynny, mae'n debygol y bydd costau cyfalaf ynghlwm wrth sicrhau bod y cronfeydd dŵr ychwanegol yn cydymffurfio â'r ddeddfwriaeth. Rydym yn parhau i ddatblygu a mireinio'r amcangyfrifon hyn a'u trafod â Llywodraeth Cymru.

Cyfathrebu

19. Llywodraeth Cymru sy'n arwain gwaith cyfathrebu sy'n gysylltiedig â gweithredu Atodlen 4. Rydym wedi bod yn darparu gwybodaeth i reolwyr a pheirianwyr cronfeydd dŵr cyn y newid hwn. Rydym yn gweithio gyda chydweithwyr ym maes cyfathrebu i baratoi Cynllun Cyfathrebu i gefnogi'r gwaith o weithredu Atodlen 4.

Asesiad o'r effaith ar gydraddoldeb

20. Nid oes angen asesiad o'r fath.

Mynegai i'r Atodiadau

Atodiad A: Dosbarthiad cyforgronfeydd dŵr mawr yng Nghymru. Y sefyllfa bresennol cyn gweithredu Atodlen 4 (Cronfeydd Dŵr) Deddf Rheoli Llifogydd a Dŵr 2010.

Atodiad B: Adroddiad y mae'n rhaid ei gyflwyno i'r Gweinidog Cyfoeth Naturiol bob dwy flynedd ar ddiogelwch cronfeydd dŵr yng Nghymru. Ar gyfer y cyfnod rhwng 1 Ebrill 2013 a 31 Mawrth 2015.

Atodiad C: Cymharu cronfeydd dŵr Cyfoeth Naturiol Cymru rhwng mis Ebrill 2013 a mis Awst 2015.